

Lipovetsky,G.1999. *Soumrak povinnosti*. Praha:Prostor pp. 179-192

Úryvek z knihy Lipovetského je dle mého názoru plný kontroverzních tezí, které vychází z autorova popisu proměny současné rodiny. Celý tento výňatek textu se opírá o tezi silícího individualismu, který rodinu a rodinné vztahy změnil k nepoznání. Celá moje kritika daného textu se bude opírat o jeden základní bod nesouhlasu s Lipovetského argumentací. Ten totiž ve svém tvrzení, že individualismus přehnaně zdůrazňuje individuální svobody a práva jednotlivců, upozaduje fakt, že *není svobod bez povinností*. Aby člověk mohl zakoušet svobodu, a tudíž i právo, musí zároveň mít povinnost s tímto právem či svobodou spojenou. S Lipovetským by se dalo souhlasit do té míry, pokud bychom jeho teze o silících právech a mizejících povinnostech, považovali nikoliv za teze absolutní, ale teze vztahující se k *verbalizaci* jednoho či druhého. Z jeho textu by se potom dalo vyčíst, že dnešní politická scéna, která má moc legitimizovat a do jisté míry strukturovat lidské vnímání jevů častěji mluví o právech než povinnostech. Ano, lidská práva jsou v současnosti artikulována mnohem častěji než povinnosti člověka – což platí i ve vztazích rodičů k dětem a naopak. Nelze však již souhlasit s tezí, že povinnosti jako takové naprosto mizí. Naopak. *Právo na dítě*, které autor rozebírá a považuje za výraz postmorálního rodinného individualismu - jako právo volby rodičů vybrat si kdy (případně jaké) dítě mít -, je *přece zároveň zdrojem povinností*. *Právě proto, že je v západních společnostech tolik kladen důraz na právo pro dítě se rozhodnout, je zároveň společností na rodiče vyvíjen tlak, za toto své rozhodnutí nést zodpovědnost. Kdyby se společnost (potažmo stát skrze svoji politickou reprezentaci) nezajímala o výkon rodičovských práv, dávala by jasně najevo, že individualismus (tak, jak jej Lipovetský popisuje) již zvítězil a s tím nadešel konec všech povinností.*

Lipovetský také zanedbává strukturální faktory či ryze pragmatické důvody, které mohou vést k tomu, co nazývá „zničením smyslu pro povinnost dětí k rodičům“ (str.184-185). *Je odstěhování se např. za prací z rodného místa, nebo samotná touha po seberealizaci a uplatnění se skrze pracovní trh zanedbáním povinnosti k rodičům? Je pravdou, že děti nemají ve vztahu ke svým rodičům již žádný smysl pro povinnost a jen se nechají společností „opatrovat“, aby získaly vše a nemusely přitom nic obětovat? Máme věřit tomu, že dnešní rodiče již od svých dětí za svoji péči nic nedostávají? Nebo se jen autor textu soustředí na případy, kdy je smysl pro povinnost brán jako samozřejmý, jako něco, o čemž není třeba mluvit, co je přece něco přirozeného a stabilního¹ oproti mladé a křehké koncepci lidských, respektive dětských práv? Není tudíž celý tento text jen konstrukcí konstrukce toho, jak je dnešní dítě nazíráno očima „individualistického fatalismu“²?*

¹ Samozřejmým a přirozeným zde mám na mysli to, co jako takové vnímají, a tudíž považují sociální aktéři.

² Jsem si vědoma kontroverznosti tohoto svého posledního rčení, ale tak jak může být moje otázka provokující, tak jsou pro mne tvrzení Lipovetského.